

Z jednoho obrazu dvě umělecká díla

Když se restaurátorka Romana Balcarová pustila do obnovy barokního obrazu Panny Marie ustavičné pomoci z kostela sv. Vavřince v Těrlicku-Kostelci, netušila, že ji čeká velké překvapení. Pod textiliemi, papírovými a kovovými ozdobami objevila s pomocí rentgenového snímání a dalšími provedenými průzkumy souvislou vrstvu vysoce kvalitní, pozdně gotické deskové malby Korunování Panny Marie. Kromě textilních doplňků byla původní gotická malba překryta vrstvou zlacení a dvěma vrstvami maleb tváří Matky a Dítěte. Jedna byla datována do období baroka a druhá pocházela z 19. století.

Díky objevu vysoce kvalitní středověké malby bylo nutné kompletně změnit přístup k restaurování díla. „Po odstrojení obrazu bylo nutné přepracovat koncepci restaurování díla a způsob prezentace díla,“ uvádí Andrea Stanieková z Národního památkového ústavu a pokračuje: „Stav částí dřevěných desek, na nichž

je obraz namalován, byl velmi špatný. Díky způsobu uchycení doplňků z kovu, textilu a papíru pomocí hustě zabítených drobných hřebíčků přímo do dřevěných desek se rozhodlo, že restaurátoři nejprve vytvoří přesnou kopii současné podoby obrazu s použitím originálních ozdob a ve druhé fázi zrestaurují pozdně gotickou deskovou malbu.“ Z jednoho obrazu tak vznikla dvě umělecká díla – gotická Madona a obraz Panny Marie podle malby z 19. století s použitím všech originálních pozdějších doplňků z původního obrazu.

Obrázek Panny Marie už se vrátil na své původní místo do Těrlicka a gotická Madona datovaná kolem roku 1500 je nyní poprvé představena veřejnosti.

Vystavovaný pozdně gotický obraz polopostavy Madony s korunou na hlavě a Ježíškem na rukou je ikonograficky nejbližší typu Madony, Královny nebes. Oblečený Ježíšek drží v jedné ruce knihu – připomínku evangelia, v druhé ruce lilii – symbol nevinosti. Madona má v ruce stonek se sedmi květy lilii, symbolizujícími snad sedm radostí a sedm bolestí Panny Marie. Andělé po stranách koruny a ve středu koruny drží jednou rukou hřeby, druhou rukou korunu. Hřeby, symbol Kristova umučení, jsou připomínkou budoucího osudu dítěte.

Unikátní gotická malba Těrlické madony je po několika staletích k vidění v ostravském kostele sv. Václava. Gotický obraz na dřevěných deskách je zde vystaven od začátku května do konce října v rámci projektu Otevřené chrámy a bude jej možné zhlédnout i během Noce kostelů.

Na jediný ikonostas v Ostravě se lidé mohou podívat v rámci Noce kostelů do pravoslavné kaple sv. Andělů strážných

Ikonostas je stěna, která v pravoslavných chrámech odděluje presbytář (prostor vyhrazený kněžím) od chrámové lodi. Jsou na něm umístěny obrazy (ikony) a má troje dveře. Dveře uprostřed ikonostasu se nazývají královské dveře a ty po stranách pak tzv. diákonské (jáhenské) dveře.

Podle církevního historika Eusebia nechal presbytář od chrámové lodi oddělit již císař Konstantin Veliký, aby do něj nevcházely nepovolané osoby. Původně se jednalo o nízkou přepážku. Ta začala být zdobena svatými obrazy (ikonami) a později k ní přibýly sloupy, aby ji zřetelně členily. Sloupy pak byly spojeny příčným břevnem, a tak vznikla kostra ikonostasu.

Během staletí ikonostas měnil svoji podobu a jeho vzhled byl čím dál bohatší. Ty dnešní se mohou lišit nejen tvarem a dekoracemi, ale i počtem řad ikon.

Ikonostas v kapli sv. Andělů strážných byl pořízen v listopadu roku 2007 a do léta následujícího roku byl postupně opatřen ručně malovanými, nebo jak se říká v pravoslavném prostředí, psanými ikonami. Jedná se o prostý ikonostas s jednou řadou ikon, které se nacházejí mezi dveřmi ikonostasu. Z pohledu pozorovatele se napravo od královských dveří nachází ikona Krista a nalevo od nich ikona přesváté Bohorodice (Panny Marie). Na křídlech královských dveří můžete vidět ikonu Zvěstování a v horní části dveří pak ikony Jana Zlatoústého a Basila Velikého, jimž je připisováno autorství pravoslavné eucharistické bohoslužby, které se říká svaté liturgie. Na diákonských dveřích jsou umístěny ikony svatého Mikuláše a archandělů a nad královskými dveřmi se nachází půlkruhová ikona Svaté Trojice.

Kromě základní funkce oddělit oltářní prostor od chrámové lodi má ikonostas také funkci vzdělávací, protože shrnuje dílo spásy. Již samo označení „královské dveře“ odkazuje na Krista, protože jimi jsou do presbytáře přinášeny eucharistické dary (chléb a víno) a po Proměňování vynášeny věřícím, aby jim byly podány při svatém přijímání. Přinášení chleba a vína do presbytáře symbolizuje Kristův vjezd do Jeruzaléma. Vynášení Eucharistie ven ke svatému přijímání je pak symbolem Kristova zmrtvýchvstání. Ikona Zvěstování není zvolena na královských dveřích náhodně, protože zvěstování se řecky řekne euangelismos, a právě z otevřených královských dveří se předčítá evangelium. Jsou-li na ikonostasu umístěny další řady ikon, pak jedna z nich obsahuje ikony velkých svátků, které připomínají události ze života Ježíše Krista a Jeho Matky. Nad řadou ikon svátků se často nachází další řada ikon, na nichž jsou zobrazení starozákonní proroci. Tak nám ikonostas připomíná biblické příběhy a je jakousi svého druhu učebnicí biblických dějin. Možná není od cesty poznamenat, že řady ikon se počítají odspodu.

